

9. Ростовцев С. С. Роль маркетингу взаємовідносин в онлайн-діяльності бібліотек. *Вісник Книжкової палати*. 2015. № 11(232). С. 29–31.

10. ЦБС «Фортеця». URL: https://www.tiktok.com/@cbs_fort?_t=ZM-8v5rELkEoUg&_r=1 (дата звернення: 29.03.2025).

УДК 021.4:004

Примак Ольга Вікторівна

(наук. керівник – канд. іст. наук, доцент, зав. кафедри Охріменко Г. В.)

Національний університет «Острозька академія», м. Острог

ГІБРИДНІ ФОРМАТИ У ВИСТАВКОВІЙ ДІЯЛЬНОСТІ БІБЛІОТЕК: ВИКЛИКИ СУЧАСНОСТІ

Анотація. Робота присвячена дослідженню викликів використання гібридних форматів у виставковій діяльності бібліотек на сьогоднішньому етапі. Закцентовано на передумовах впровадження гібридних виставок у бібліотеках та основних проблемах, з якими стикаються бібліотеки під час їх організації.

Ключові слова: гібридні формати, виставкова діяльність, бібліотека, виклики, безпека даних, потреби користувачів, цифрові технології.

Сучасні бібліотеки впродовж останніх десятиліть кардинально трансформувались відповідно до потреб соціокультурного простору. Так, від місця зберігання книг бібліотеки стали осередком інформаційного, культурного та освітнього простору. Одним із ключових напрямів популяризації такого закладу культури є виставкова робота, яка динамічно пристосовується до цифрової епохи. Акцент на інтерактивності, технологічності та доступності привів до нового розуміння традиційних експозицій, що зумовлює необхідність застосування цифрових технологій, так званих гібридних форматів виставкової діяльності задля розвитку сучасних бібліотечних виставок.

Водночас гібридні формати виставкової діяльності стали радше необхідністю у зв'язку зі зміною читацьких звичок, пандемією, повномасштабним вторгненням, що поставило організаторів виставок перед новими викликами. Безумовно, такий стрімкий перехід до нових форматів вимагає від бібліотек швидкої адаптації та освоєння новітніх цифрових платформ. Тому важливо окреслити гібридні загрози, з якими сьогодні стикаються бібліотеки під час організації виставок задля збереження популяризації та популярності виставкової діяльності.

Метою роботи є дослідження викликів використання гібридних форматів у виставковій діяльності бібліотек в умовах сьогодення.

Вагомий внесок у дослідження ролі гібридних форматів у виставковій діяльності бібліотек зробили К. Амаріцей, Т. Коваль, О. Курганова, К. Лобузін, Л. Туровська, І. Швець та інші.

Поняття гібридних форматів у виставковій діяльності є відносно новим явищем і традиційно передбачає поєднання звичних офлайн-експозицій із цифровими онлайн-елементами, що дає змогу розширити аудиторію та підвищити інтер-

активність заходів. Доцільними є думки К. М. Амаріцей та Г. П. Лукаш, які стверджують, що «бібліотечні виставки становлять собою особливу форму обслуговування користувачів, забезпечують привернення уваги до фонду бібліотеки та зацікавлення користувача бібліотеки до прочитання певної літератури» [1, с. 200].

Ми переконані, що для збереження культурного фонду та водночас забезпечення його доступності широкій аудиторії бібліотеки мають адаптуватися до цифрових технологій та впроваджувати новітні формати представлення матеріалів. Тому логічним є поширення саме гібридних форматів, оскільки пандемія COVID-19, а пізніше й повномасштабне вторгнення російської федерації стали потужними каталізаторами змін у бібліотечній сфері, зокрема у виставковій діяльності. Вимушені обмеження фізичного доступу до бібліотек стимулювали активний розвиток онлайн-платформ, віртуальних виставок, інтерактивних презентацій та мультимедійного контенту.

Ю. О. Ціннівська та М. С. Яковичина, досліджуючи роль гібридних форматів, вбачають ефективність гібридних заходів у їх гнучкості та доступності, адже «на гібридних виставках учасники більш ефективно використовують свій час, оскільки онлайн-компонент дає змогу взаємодіяти з потенційними клієнтами та партнерами незалежно від часових поясів та географічного місця розташування [2, с. 152]. Ми погоджуємось із позицією авторів щодо актуальності та важливості гібридних форматів, однак звертаємо увагу на наявність низки загроз, із якими стикаються як організатори виставок, так і самі відвідувачі.

На нашу думку, першочерговим викликом перед бібліотеками в контексті проведення виставкової діяльності гібридного формату є безпека та захист персональних даних. В умовах збройної агресії Україна потерпає від постійних кібератак ворога задля збирання та використання проти нашої держави персональних даних. Бібліотеки, які впроваджують гібридні формати виставкової діяльності, стикаються з ризиками витоку персональних даних користувачів, несанкціонованого доступу до інформаційних ресурсів. Особливо це стосується використання онлайн-платформ для реєстрації відвідувачів, інтерактивних віртуальних експозицій та цифрових архівів. Безумовно, кібератаки ворога становлять серйозну загрозу для популяризації культурної спадщини, оскільки потенційні відвідувачі можуть бути стримані побоюваннями щодо безпеки своїх даних в онлайн-середовищі.

До того ж не можемо не згадати про технічний аспект створення онлайн-платформ та цифрового контенту. Так, є необхідність якісного технічного забезпечення та професійного володіння цифровими інструментами. Організаторам доводиться інвестувати значні ресурси у створення інтерактивного контенту, забезпечення стабільного інтернет-з'єднання в умовах блекаутів.

Також Т. Коваль та Л. Туровська прослідкували «суперечність між зростанням інформаційних потреб користувачів та фактичним рівнем їх задоволення» [3, с. 57]. Дійсно, з огляду на потреби сучасного користувача в отриманні галузевої, тематичної та видової інформації перед організаторами виставок стоїть насамперед завдання не лише наповнення видового інтерфейсу вебсайта бібліотеки, а й створення зручної, інтуїтивно зрозумілої навігації, яка б давала змогу швидко

знаходити необхідну інформацію та взаємодіяти з представленими різними формами контенту – текстів, зображень, відео, аудіо- у єдиному інформаційному просторі, що сприяло б глибшому зануренню користувача в тему виставки та задоволенню його інформаційних потреб на якісно новому рівні. На жаль, сьогодні спостерігається тенденція обмеженого доступу онлайн-відвідувачів до повного спектра матеріалів, представлених на фізичній виставці. Часто віртуальні експозиції є спрощеними версіями, що підриває ідею гібридних форматів виставкової діяльності.

В контексті організаційних засад використання гібридних форматів виставок важливо зацентрувати на рівні професійної підготовки організаторів виставок. Так, перед організаторами постало чимало нових завдань задля ефективного поєднання фізичного та віртуального просторів. Як зазначають спеціалісти проведення виставок у гібридному форматі, однією з ключових проблем під час організації гібридних заходів є забезпечення рівноцінного та персоналізованого досвіду як для онлайн-, так і для офлайн-учасників задля уникнення відчуття ізоляваності [4], що вимагає від організаторів розробки концепцій, які б органічно поєднували обидва формати, забезпечуючи цілісний та цікавий досвід для відвідувачів незалежно від способу їхньої взаємодії з виставкою.

Отже, гібридні формати виставкової діяльності активно розвиваються на сучасному етапі, пропонуючи нові можливості для бібліотек, музеїв та інших закладів культури. Вони дають змогу залучити широку аудиторію, зробити виставки більш доступними та забезпечити взаємодію між учасниками незалежно від їхнього місця перебування. Однак сьогодні існує низка викликів перед становленням ефективного механізму реалізації цих форматів, включно з питаннями безпеки даних, забезпечення рівноцінного досвіду для різних категорій відвідувачів, необхідності високої кваліфікації організаторів та інтеграції різноманітних технологій для створення цілісного й цікавого продукту.

Вбачаємо, що такий стан речей зумовлює необхідність подальших досліджень та розробок у сфері впровадження гібридних форматів, а також пошуку практичних рішень для подолання наявних перешкод, що дасть змогу повноцінно розкрити потенціал гібридних виставок бібліотек.

Список використаних джерел

1. Амаріцей К. М., Лукаш Г. П. Виставкова діяльність як форма культурологічної роботи бібліотек. *Вісник студентського наукового товариства ДонНУ імені Василя Стуса*. 2022. Т. 1, № 14. С. 198–202.
2. Цінівська Ю. О., Яковишина М. С. Сучасні тенденції виставкової індустрії в аспекті розвитку місе-туризму. *Студентський вісник Національного університету водного господарства та природокористування*. 2023. № 1. С. 150–152.
3. Коваль Т., Туровська Л. Віртуальна бібліотечна виставкова діяльність у системі наукових комунікацій. *Бібліотечний вісник*. 2022. № 1. С. 54–63. DOI: 10.15407/bv2022.01.054.
4. Основні виклики гібридних заходів та шляхи їхнього вирішення. *CFC Big Ideas*. URL: <https://cfcbigideas.com/uk/osnovni-vyklyky-gibrydnyh-zahodiv-ta-shlyahy-yihnego-vyrishennya/>

